

však získávaly zalánské dřevorezby až v příbramských pozlacovačských a štafířských dílnách.

Poslední část kolokvia tvořila komentovaná prohlídka výstavy „Fenomén zalánská madona“, jejímiž prostory s exponáty provázal autor výstavy Rudolf Šimek.

Příspěvky, doplněné o bohatou obrazovou dokumentaci, přednesené na kolokviu přinesly k tématu Panny Marie Svatohorské, k poutím, voskařství, devoční grafice a sochařské produkci v období baroka až počátku 20. století nové informace.

Helena Mevaldová
Beroun

Objímání s folklorem. Výstava k jubileu etnografa a emeritního ředitele muzea Pavla Popelky

Uherský Brod: Muzeum
J. A. Komenského,
29. 11. 2024 – 2. 3. 2025

Nebývá úplně běžné, aby muzejní instituce uspořádala výstavu k životnímu jubileu bývalého zaměstnance. Ale děje se to, jak jsme byli svědky v Muzeu Jana A. Komenského v Uherském Brodě, které u příležitosti 75. narozenin připravilo výstavu odbornému pracovníkovi, etnografovi a pak

dlouholetému řediteli PhDr. Pavlu Popelkovi, CSc. Jeho odborné aktivity na poli etnografie, folkloristiky, fotografie a filmu, ale i literatury jsou prezentovány na výstavě „Objímání s folklorem“, která byla veřejnosti zpřístupněna ve sloupovém sále uherskobrodského muzea 29. listopadu 2024. Výstava podle návrhu výtvarnice Alexandry Haluzové trvala do 2. března 2025.

Hned v úvodu můžeme připomenout, že Pavel Popelka patří mezi úspěšné absolventy Univerzity Jana Ev. Purkyně (dnes Masarykova univerzita) a „brněnské národopisné školy“, kterou rozvíjeli žáci profesora Antonína Václavíka, pedagogové Richard Jeřábek, Václav Frolec nebo nedávno zesnulý Dušan Holý. Původně samostatná katedra etnografie a folkloristiky se v době studia Pavla Popelky stala oddělením katedry historické. Obor zde vystudoval v letech 1969–1974 a studium ukončil diplomovou prací *Uzavírání manželství a svatba ve Strání. Příspěvek ke studiu společenských vztahů* pod vedením doc. Václava Frolce. Téma sledoval i později nejen badatelsky, jak dokládá kandidátská práce z roku 1980 s názvem *Tradiční svatba a sociální dynamika v uzavírání manželství na Uherskobrodsku*, ale i dokumentárně prostřednictvím fotografie a filmu. Knižní vydání problematiky neslo název *Od věnečku k obálence aneb Co všechno kdysi znamenala svatba na Uherskobrodsku a Moravských Kopanicích* (2011).

Na postu muzejního etnografa uherskobrodského muzea Pavel Popelka rozvinul od roku 1974 agilní výzkumnou práci zaměřenou nejen na rodné Strání a Uherskobrodsko, ale i Moravské Kopanice. Vedle materiální a sociální kultury se ke slovu dostala témata folkloristická, jako byl sběr lidových písní, jehož výsledky najdeme v písňových sbírkách z Moravských Kopanic (1995) Bystřice pod Lopeníkem (1997) a ze Strání (2025). Coby aktivní zpěvák lidových písní a časem i gajdoš vystupoval na různých kulturních akcích nebo byl autorem folklorních pořadů. Spolupracoval s Mezinárodním folklorním festivalem ve Strážnici či se slovenskou Myjavou a Východnou, jeho srdeční záležitostí byl ale Mezinárodní folklorní festival masopustních tradic ve Strání, u jehož zrodu stál a jehož je dodnes prezidentem a předsedou programové rady. Při příležitosti 25. výročí jeho vzniku vydal publikaci *Festival masopustních tradic. Strání 1987–2012*, kde jeho založení a vývoj náležitě osvětlil.

Uvedená fakta zazněla během verisáže z úst jubilanta spolu s jeho interpretací lidových písní za doprovodu gajd a ženského pěveckého sboru Netáta ze Strání. O svém životě řadového muzejníka sdělil přítomným řadu humorných příběhů nebo vzpomínek na bývalého ředitele doktora Pavelčíka, které nacházely živou odezvu u publika. Jiný charakter už měla rekapitulace „ředitelské“ doby z let 1990 až 2015. O této životní etapě jubilant informoval během rozhovoru, který moderoval

jeho bývalý kolega Aleš Kapsa. Na jejím počátku stála rekonstrukce muzea a přechod pod Ministerstvo kultury, zásadní bylo vybudování nové expozice ke 400. výročí narození Jana Amose Komenského (1992) nebo stoleté výročí uherskobrodského muzea (1998). Na společné zážitky zavzpomínala také Irena Chovančíková, předsedkyně Asociace muzeí a galerií České republiky. Svou zdravici jako host ze sousedního Slovenska přednesla Katarína Nováková Slobodová, rektorka Trnavské univerzity, s jejímž otcem Pavel Popelka spolupracoval při vytváření pořadů na zmíněných folklorních festivalech. Ve stylovém oděvu v tekovském kroji přednesla kromě gratulace několik slovenských lidových písní. Na závěr jubilant vyslovil poděkování

za pomoc, spolupráci a pochopení vybraným muzejním kolegyním a kolegům, včetně rodinných příslušníků; na klavír zahrála jeho vnučka, která pokračuje v hudební tradici rodiny.

Vlastní výstava sestávala z dokumentačních a obrazových materiálů různého druhu. Vedle písemností jako výzkumné zprávy, knihy a fotografie to byly CD, DVD s filmy, ale i realističtější ukázka jeho pracovního stolu coby odborného muzejního pracovníka. Stěžejní součástí výstavy, jež ovlivnila zásadní vizuální dojem, byly velkoformátové barevné fotografie, tj. výběr z autorovy rozsáhlé fotografické tvorby na různá témata z domáčího i zahraničního prostředí: zachycovaly současné moravské folklorní tradice, ale i život a rituály exotických etnik v Etiopii, Nepálu nebo na Srí Lance, kam se jubilant v posledních letech vypravil. Jeden výrazný tematický okruh tvořil Balkán, jímž pravidelně putoval s brněnskými kolegy, etnology. S ním souvisel cyklus prezentující jihoslovanské pravoslaví, který vznikl v návaznosti na oslavy příchodu Konstantina a Metoděje na Velkou Moravu, a dočkal se v roce 2013 i knižního zpracování jako *Podoby víry. Obrazem i slovem po stopách cyrilometodějské tradice*.

Že má za sebou Pavel Popelka rozsáhlé literární odborné i beletristické dílo, dokládaly prezentované knihy opírající se o jeho cestovatelské zážitky, ale i inspirované rodným krajem jako uvedené sbírky lidových písní. Prostřednictvím audiovizuální techniky

byly prezentovány i Popelkovy autorské filmy i folklorní pořady. Přehlídka filmů s muzeologickou problematikou MUSAIONfilm patřila díky němu k trvalým akcím brodského muzea. Na počátku jeho „filmařiny“ stála spolupráce s Československou televizí.

Úspěšnou profesní kariéru Pavla Popelky dokládala obdržená čestná uznání, z nichž poslední je cena ministra kultury „Artis Bohemiae Amicis“ za šíření dobrého jména české kultury (2024). Na dvou výstavních panelech se návštěvník mohl seznámit se sumářem veškerých aktivit Pavla Popelky ve všech zmiňovaných oblastech, ať už literárních, výstavních a filmových, který je více než obdivuhodný. Ukazuje neobyčejnou šíři jeho zájmů, které byly výstavou beze zbytku dokumentovány a prezentovány.

Miroslav Válka

Ústav evropské etnologie
FF MU Brno

Boty. Odras tradice

Brno, Moravské zemské muzeum,
Dietrichsteinský palác,
18. 10. 2024 – 13. 4. 2025

V polovině října loňského roku byla v přízemních sálech Dietrichsteinského paláce na Zelném trhu v Brně zahájena výstava jednoduše nazvaná *Boty. Odras tradice*. Jednalo se o interdisciplinární počín, pro jehož realizaci se spojil Etnografický ústav Moravského